

НОВЕ ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ ПІДГОРАЙСЬКОЇ ВОЛОСТИ

Підгорайська волость (лат. *Districtus Podhorayensis*) — територіальне утворення княжого часу, яке давно перебуває в полі дослідницького інтересу. Після інкорпорації Галицько-Волинської держави до Польського Королівства, коли в умовах становлення нового адміністративно-територіального устрою на місці низки волостей (Самбірської, Жидачівської, Буської тощо) виникли повіти, Підгорайська натовмість занепала. Її терен врешті опинився у складі Львівської волости (з 1434 р.— однойменного повіту та землі). Проте саме в такому, „рудиментарному“ статусі Підгорайську волость зафіксували нечисленні документи кінця XIV — початку XV ст.

Одним із перших збиранням документальних згадок про Підгорай займався Теофіл Коструба (в рамках підготовки статті до „Записок НТШ“, що не була опублікована¹). Обмежений перелік джерел не завадив звернутися до цієї теми ще кільком дослідникам (Іванові Крип'якевичу², Пшемиславі Домбковському³, Александрові Свежавському⁴). Зрештою, своєрідним узагальненням та критичним переосмисленням досвіду попередників стали дві ґрунтовні розвідки Анджея Янечка⁵

¹ Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника, відділ рукописів, ф. 3 (Центральний Василіанський архів та бібліотека у м. Львові. XV ст.— 1945 р.), оп. 1, спр. 1322/20 (Коструба Теофіл (Теодосій). Виписки з різних друкованих джерел до історії містечка Підгорай Белзького повіту за 1377—1882 рр. (1930-ті рр.), 5 арк.

² Крип'якевич І. Галицько-Волинське князівство.— К., 1984.— С. 34; його ж. Деякі літописні назви з Галичини // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. Праці Історично-філософської секції.— Львів, 1991.— Т. ССХХІІ / Ред. тому О. Купчинський.— С. 314—315.

³ Dąbkowski P. Podział administracyjny województwa ruskiego i bełzkiego w XV wieku.— Lwów, 1939.— S. 303—304.

⁴ Swieżawski A. „Districtus Podhorayensis“ a sprawa rzekomego nadania Podola Siemowitowi IV w świetle źródeł // Przegląd Historyczny.— Warszawa, 1968.— Т. 59, zesz. 1.— S. 120—123.

⁵ Janeczek A. Podgoraj — zaginiony gród pogranicza polsko-ruskiego // Kwartalnik Historii Kultury Materialnej.— Warszawa, 1985.— N 1—2.— S. 3—28.

та Віталія Ляски⁶. Залучивши широкий масив джерел та літератури, у своїх працях названі дослідники реконструювали межі волості та висловили припущення щодо місцезонашення Підгорою.

Практично всі відомі на сьогодні згадки про Підгорай і Підгорайську волость перераховані у своїй статті В. Ляска. Йдеться про фіксацію в літописі за 1235 р.⁷, а також у семи документах, датованих кінцем XIV — початком XV ст. (1376, 1392, 1393, 1395, 1402, 1424, 1426 рр.)⁸. Серед цих семи згадок найбільш цінними є чотири — в них Підгорайська волость зафіксована як місце розташування інших сільських поселень. Перелічимо ще раз ці документи:

1. Владислав Опольський у Львові 24 травня 1376 р. надає Малянові Шамовичу село Печихвости у довічну власність⁹.
2. Владислав Ягайло у Луцьку 9 грудня 1392 р. надає Пашку з Яричева 11 сіл, у тому числі Підліски (нині Великі Підліски), Хрінів, Блишів (Бовшів¹⁰), Рудничі (тепер Руданці), Дново (нині Віднів)¹¹.
3. Владислав Ягайло у Пряшеві 15 жовтня 1393 р. надає Михайлові Сул[...]овичу¹² село Желехів (нині Великосілкі) разом з монастирем¹³.
4. Бенько з Жабокруків у Львові 20 лютого 1402 р. записує своє село Зарудці львівським домініканцям¹⁴.

⁶ Ляска В. *Districtus Podhorayensis: до проблеми територіальної організації Галицько-Волинського порубіжжя у XIII—XIV століттях // Княжа доба: історія і культура / [Відр. ред. В. Александрович].— Львів, 2013.— Вип. 7.— С. 109—136.*

⁷ Підгорай фігурує в описі війни між чернігівським князем Михайлом Всеволодовичем та Данилом і Васильком Романовичами: „Михайлови же стоѣщю на Подъгораи хотѣщю снѣтисѣ с Кондратомъ и ѡжидающю Половецъ со Изѣславомъ“ (Полное собрание русских летописей, изданное по Высочайшему повелѣнию Императорскою Археографическою Комиссіею.— Санкт-Петербург, 1908.— Т. 2: Ипатьевская летопись. Изд. 2-е.— Стб. 775).

⁸ Ляска В. *Districtus Podhorayensis: до проблеми територіальної організації Галицько-Волинського порубіжжя...*— С. 111—112.

⁹ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (далі — AGAD w Warszawie). *Metryka Koronna* (далі — МК), N 71, k. 28—29.

¹⁰ Хутір Бовшів Жовтанецької сільради Куликівського району був приєднаний до с. Жовтанці рішенням виконкому Львівської обласної ради депутатів трудящих № 363 „Про уточнення даних обліку адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів Львівської області“ від 25 квітня 1958 р. (Львівська область (1939—1959 рр.): адміністративний та демографічний довідник / Упоряд. Б. Смерека.— Львів, 2020.— С. 110).

¹¹ AGAD w Warszawie. *Zbiór dokumentów pergaminowych*, dz. 1, N 7237, k. 1; *Zbiór dokumentów małopolskich* (далі — ZDM).— Wrocław, 1974.— Cz. VI: Dokumenty króla Władysława Jagiełły z lat 1386—1417 / Wyd. I. Sułkowska-Kuraś i S. Kuraś.— S. 100—102.— N 1587.

¹² Ім'я реципієнта частково затерте, в реєстрі монарх надає село „Michałowi z Sułkowiec“ (Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego. Wyd. staraniem Galicyjskiego Wyzdiału Krajowego (далі — AGZ).— Lwów, 1884.— Т. X.— S. 2.— N 22).

¹³ Матеріали до історії суспільно-політичних і економічних відносин Західної України. Серія перша (ч. 1—80) (1361—1530) // Грушевський М. Твори: У 50 т. / Редкол.: П. Сохань (гол. ред.), І. Гирич та ін.— Львів, 2005.— Т. 7.— С. 150—151.

¹⁴ AGZ.— Lwów, 1870.— Т. II.— S. 44—46.— N 26. Одразу за ним в „Aktach grodzkich i ziemskich“ слідує документ від 8 березня того ж року. В ньому йдеться про те, що львівські домініканці на знак вдячності перед Беньком із Жабокруків за подароване їм село Зарудці зобов'язуються щотижня відмолювати кілька мес за нього та його потомків. У ньому міститься схоже формулювання: „villam ipsorum dictam Zarudcze napodhoray, in districtu Lemburgensi sitam“ (Там само.— S. 46—47.— N 27).

Аналіз текстів перелічених актів дає змогу виявити цікаву деталь про взаємозв'язок Львівської та Підгорайської волостей (нагадаємо, друга, зрештою, була поглинута першою). В документі 1392 р. ці територіальні утворення диференційовані: „hereditates seu villas nostras regales, videlicet Podlesky, Chrzenow, Bliszow, Rudnicze, Zapithow et Dnowo in Podgorayensi, item Byełe et Vczzechouicze in Lemburgensi [...] districtibus in terra nostra Russie situatas“¹⁵. Натомість у документі 1376 р. про село Печихвости, а також у двох актах 1402 р. про Зарудці, названі поселення належні і до Підгороая, і до Львівської волости: „nasshe dziedzistwo wiessz ymieniem Pieczychosty, liezy ta wiesz na Podgorzv we Lwowskim powiethie“¹⁶; „villam meam Zarudcze napodhoray vulgariter dictam, in districtu Lemburgensi alias Lwouiensi sitam“¹⁷; „villam ipsorum dictam Zarudcze napodhoray, in districtu Lemburgensi sitam“¹⁸.

Звернення до інших надавчих документів з кінця XIV — початку XV ст. вказує, що одночасна належність поселень до Підгорайської та Львівської волостей у той час була звичним явищем. Так, перелічені „підгорайські“ села Віднів¹⁹, Зарудці²⁰ та Підліски²¹ в ряді актів зафіксовані як підпорядковані Львову (див. посилання внизу сторінки). Ймовірно, на момент фіксації в документах згадка про Підгорайську волость була радше даниною традиції або географічним орієнтиром, який мав би уточнити читачеві-сучаснику, що мовиться про поселення Львівської волости, розташовані на північ від Львова.

Розглянутий документ доповнює перелік джерел, у яких згадується Підгорайська волость, причому саме як місце розташування інших поселень. Це акт продажу Пашком з Крикочичів сіл Пулучі (у Буській волості) та Стрептів (у Підгорайській волості) за 54 гривні невідомому Мартінові „з нового замку“. Акт затверджено львівським підстаростою Яном Неметом. Датується 25 березня 1386 р. 19 травня 1553 р. документ було вписано до королівського трансумпту для братів Юрія, Андрія та Павла Стрептівських і внесено до книги коронної канцелярії²². Власне, у вигляді впису до Коронної метрики цей акт дійшов до наших днів, і саме його ми публікуємо.

Згадані поселення. Село Стрептів, яке, згідно з документом, належало до Підгорайської волости, існує донині (до 2020 р. перебувало у Кам'янка-Бузькому районі Львівської області, після адміністративної

¹⁵ ZDM.— Cz. VI.— S. 101.— N 1587.

¹⁶ AGAD w Warszawie. MK, N 71, k. 28 v.

¹⁷ AGZ.— T. II.— S. 44.— N 26.

¹⁸ Там само.— S. 46.— N 27.

¹⁹ Сандомирський воевода і руський староста Ян з Тарнова свідчить, що Войцех із Сулимова розмів у Пашка з Яричева село Дідилів на села Віднів і Дорошів (дано 22 січня 1398 р. у Городку): „villas suas [...] Dnowo ac Drogoszow [in] districtu Lemburg[ensi] sitas“ (AGAD w Warszawie. Zbiór dokumentów pergaminowych, dz. 1, N 7241, k. 1).

²⁰ Руський староста Анджей засвідчує, що Миколай Сянка продав Бенькові з Жабокруків „осаду“ Зарудці і дворище Передримихи за 70 кіп грошей (дано 9 лютого 1386 р. у Львові): „possessionem suam Zarudcze vocatam cum quadam curia Przedrzymechi dictam, in districtu Lemburgensi habitas“ (AGZ.— T. II.— S. 21.— N 13).

²¹ Владислав Ягайло записує 100 гривень Осташку з Давидова на село Підліски (дано 8 березня 1411 р. у Парчеві): „villam nostram Podlesky circa magnum lutum in districtu Limburgensi sita“ (ZDM.— Cz. VI.— S. 341.— N 1756).

²² AGAD w Warszawie. MK, N 83, s. 272—273.

реформи опинилося у складі однойменної міської громади Львівського району). У своїй статті про Підгорай А. Янечек (а услід за ним і В. Ляска) вніс Стрептів до сіл, належних до Підгорайської волости, хоча опрацьований нами документ дослідник не виявив (у таблиці 1 першою згадкою про Стрептів названо 1426 р.). Однак А. Янечек слушно припустив, що межа волости на цьому відтинку була тотожною пізнішому кордону Львівської землі Руського воєводства та Буського повіту Белзького воєводства²³.

Ще одне згадане в акті поселення Пулучі зникло і його розташування невідоме. Пусткою воно було вже на момент внесення документа до Коронної метрики (середина XVI ст.). З акта знаємо, що Пулучі також іменувалися Монастирем.

Розглянутий нами документ не єдиний, де зафіксовано Пулучі. Цей топонім трапляється в акті від 12 листопада 1372 р., яким Владислав Опольський надав Буськ разом з волостю Яськові Кміті. Всього в документі перелічено 34 назви 32 сіл²⁴ (2 топоніми, можливо, продубльовані). Згадуються тут і Пулучі, і Монастир, і село Спас — на думку А. Янечка, первісно воно також іменувалося Монастирем²⁵.

Візьмемо до уваги версію ототожнення Монастиря з Пулучами і Спасом. На її користь говорить те, що село Спас (яке існує донині у складі Кам'янка-Бузької міської громади) розташоване неподалік Стрептова. Водночас виникають такі питання:

1. Чому в документі 1372 р. Пулучі, Монастир і Спас згадані окремо? Відповідаємо на нього так: окрема фіксація достеменно не говорить, що маємо справу з трьома окремими селами. У документі, приміром, двічі згадано села Острів і Збранці. Можливо, писар через неуважність не лише фіксував назви повторно, а й записав три назви одного села як не пов'язані між собою топоніми.
2. Якщо Пулучі = Монастир = Спас, як пояснити, що Пулучі існували у Буській волості, а Спас — у Львівській землі? На це мо-

²³ Janeczka A. Podgoraj — zaginiony gród pogranicza polsko-ruskiego.— S. 14 (див. також карту-вкладку до статті).

²⁴ Серед них 22 ідентифіковані села — 19 перебувало у Буському повіті (Безброди, Бортків, Воляни (нині передмістя Буська), Деревляни, Кізілів, Княже, Красне, Купче, Ляцьке (нині Червоне), Митулин, Олесниця (Велика Вільшаниця?), Острів (двічі), Петричі, Побужани, Приставалки (Переставки, з 1958 р. у складі с. Утішків), Ріпнів, Скварява, Спасів (нині Спас), Утішків), 3 — неподалік Бірки та Жидачева (Жабокруки, Збранче (двічі — можливо, Бринці-Загірні і Бринці-Церковні?), Лівчиці). Ідентифікувати ще десять сіл, у тому числі Пулучі, не вдалося (Basliczan, Buserbye, Dolbincze, Koschna, Melnicowicz, Monastyr, Pauchnicze, Rybolovo, Polucze, Weschcovo) (Katalog dokumentów pergaminowych ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego w Bitburgu / Oprac. J. Tomaszewicz i M. Zdanek; red. W. Bukowski.— Kraków, 2004.— N 11; Sperka J. Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1370—1401. Studium o elicie władzy w relacjach z monarchą.— Katowice, 2006.— S. 261; Львівська область...— С. 108).

²⁵ Дослідник вважав першою згадкою про село Спас документ, яким Казимир III надавав Григорію Тиметичу села Нагірці, Горпин, Вирів і Монастир (дано 8 грудня 1362 р. у Сандомирі): „villas nostro dominio pertinentes, videlicet Horapino, Wyrowo, Nahorse et Manaster circa fluvium Bug nuncupatum in districtu Lemburgensi“. Укладачі видання „Zbiór dokumentów małopolskich“, де був опублікований документ, ототожнили Монастир зі селом Монастирок-Оглядівський біля Радехова (ZDM.— Wrocław, 1975.— Cz. VIII: Dokumenty z lat 1435—1450, uzupełnienie: dokumenty z lat 1286—1442 / Wyd. I. Sułkowska-Kuraś i S. Kuraś.— S. 357—358.— N 2534; опубл. також у: Maleczyński K. Urzędnicy grodzcy i ziemscy lwowscy w latach 1352—1783.— Lwów, 1938.— S. 150—152).

жемо відповісти так: село Митулин також згадане в акті 1372 р. як належне до Буської волости. Згодом воно опинилося у підпорядкуванні Львова²⁶.

Однак версію про ототожнення Пулучів зі Спасом та Монастирем підважують ще кілька нюансів. Так, звернення до корпусу гродських та земських актів не підтверджує факту існування села Спас у XV ст. під назвою Монастир. Навпаки, знаходимо свідчення про функціонування саме топоніма Спас²⁷. Не виявлено відомостей про знелюднення села в середині XVI ст. В поборовому реєстрі 1552 р. Спас фігурує як повноцінне поселення, що сплатило податок (стягнення датоване 6 вересня, мешканці Стрептова оплатили податок двома днями раніше). Зауважимо, що Стрептів у той період був власністю братів Стрептівських²⁸, тоді як Спасом володіла інша особа — якийсь Вісньовський (імовірно, Ян — львівський гродський писар)²⁹.

Ці факти спонукають до пошуку інших версій. Такою є ототожнення села з мікротопонімом Монастир, згаданим у розмежуванні сіл Жуличі, Підчани (тепер Почани) і Лагодичі (нині не існує). Його було проведено 5 травня 1488 р. „Монастир“ у розмежувальному акті фігурує як об'єкт, розташований на лагодичьких ґрунтах: „[Et primum] quidem scopolum acialem alias naroszny coryecz sip[avit et ere]xit in monticulo alias na mogyle penes scopolum, qui [scopolus] dividit parietes inter Chylczycze [et Laho]dzycze penes manastirz, qui manastirz pertinet ad bona [La]hodzycze“³⁰ (курсив наш.— Б. С.).

На користь цієї версії свідчить лише те, що всі перелічені в розмежуванні села містилися в Буському повіті.

Третьою версією є ототожнення Пулучів зі селом Полюхів (нині Великий Полюхів; до такого припущення вдається Єжи Сперка³¹). Ототожнення малоімовірно, оскільки вже через три роки після продажу володіння Пашком з Крикочів Полюхів був зафіксований як село у Львівській волості³² і з того часу підпорядкування Львову не змінював³³.

Згадані особи. У документі зафіксовано низку осіб, про яких бракує свідчень з інших джерел. Легко ідентифікується лише львівський міщанин Фричко зі Смотрича, що неодноразово згадується в найдав-

²⁶ AGAD w Warszawie. Archiwum Skarbu Koronnego (далі — ASK), dz. 1, N 19, k. 175 v. (1552 p.), 806 v. (1581 p.); N 20, k. 179 v. (1510 p.).

²⁷ AGZ.— Lwów, 1889.— Т. XIV.— S. 259.— N 2031 (4 квітня 1448 р.).

²⁸ Згідно з реєстрами поборового податку, в різний час брати Стрептівські володіли селом у різних частках: 1552 р. Юрію належала половина села разом з церквою і корчмою. 1563 р. власником цієї частини став Павло, натомість Юрій зникає. Реєстр 1564 р. вперше фіксує Станіслава Стрептівського. Документ 1565 р. додатково фіксує у володінні Павла млин-коречник (AGAD w Warszawie. ASK, dz. 1, N 18, k. 205 v. (1563 p.); N 19, k. 182 (1552 p.), 257 v. (1564 p.), 328 v. (1565 p.).

²⁹ Там само.— N 19, k. 178; AGZ.— Т. X.— S. 34.— N 503.

³⁰ AGZ.— Lwów, 1883.— Т. IX.— S. 136.— N 100.

³¹ Sperka J. Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1370—1401...— S. 261.

³² На це вказує документ, яким Владислав Ягайло підтвердив право власності Ходька Лоевича на п'ять сіл (дано у Львові 27 вересня 1389 р.): „villas et haereditates Wyznanu, Poluchow, Wodniki, Jarilowiczy et Synawa in districtu nostro Lemburgensi situatas“ (ZDM.— Cz. VI.— S. 67—68.— N 1560).

³³ AGAD w Warszawie. ASK, dz. 1, N 18, k. 194 v. (1563 p.); N 19, k. 915 v. (1589 p.).

нішій раєцько-лавничій книзі Львова, в тому числі у першому її записі³⁴.

Натомість не виявлено інших згадок про Яна Немета та Арча Яноша. У своїй праці про львівських городських урядників Кароль Малечинський вніс Яна Немета першим у список львівських підстарост винятково на підставі розглянутого документа³⁵.

Пашко з Крикочичів, який продав Стрептів і Пулучі, можливо, має стосунок до тодішніх дідичів розташованого неподалік Яричева — Яська Мазовіти та його сина Пашка. Ясько з Мазовії (Мазовіта), один із найближчих соратників Владислава Опольського, отримав від останнього Яричів 1372 р.³⁶ По смерті Яська 1412 р.³⁷ право володіння на село перейшло Пашкові, який 1431 р. фундував тут костел³⁸. На честь села він фігурує у джерелах як „Пашко з Яричева“. Якщо це Пашко з Крикочичів, то слід мати на увазі, що на момент відступлення Стрептова та Пулучів він був дуже молодим (за свідченням Є. Сперки, син Яська помер перед 1442 р.³⁹). Щоправда, вже через шість років після відступлення сіл цей юнак отримав від монарха щедре земельне надання⁴⁰.

Достовірність викладених фактів (біограм Яська та Пашка з Яричева за версією Є. Сперки) підважує документ від 30 квітня 1404 р. У ньому сандомирський воєвода і руський староста Ян з Тарнова засвідчує оголошення вироку у справі між Пашком Мазов'янином та вдовою Пашка з Яричева⁴¹. На жаль, брак інших документів не дає можливості ідентифікувати, ані ким був Пашко з Яричева, який помер перед 1400 р., ані хто такий Пашко Мазов'янин (нагадаємо, що й Ясько з Пашком були мазов'янами з походження). Ще один нюанс полягає у схожості написання імен батька та сина („Jeschco“ / „Paschco“). Це спонукає до думки, що вони могли бути сплутані в документах.

Так чи інакше, припускаємо, що хтось із Пашків (померлий перед 1400 р. (I), померлий перед 1442 р. (II) і ще один мазов'янин (III) — як-

³⁴ Najstarsza księga miejska 1382—1389 / Wydał dr. Aleksander Czołowski.— Lwów, 1892.— S. 1.— N 1 (13 березня 1382 р.); S. 5.— N 22 (2 липня 1382 р.); S. 14.— N 85 (1 квітня 1383 р.); S. 22.— N 142 (22 лютого 1384 р.); S. 36.— N 230-a (1 лютого 1385 р.); S. 36.— N 233 (22 лютого 1385 р.); S. 45.— N 282 (7 червня 1385 р.); S. 52.— N 327—328 (13 грудня 1385 р.); S. 56.— N 350-a (22 лютого 1386 р.); S. 63.— N 389 (22 червня 1386 р.); S. 74.— N 453 (22 лютого 1387 р.); S. 75.— N 460 (27 лютого 1387 р.); S. 76.— N 466 (13 березня 1387 р.); S. 78.— N 479 (15 травня 1387 р.); S. 8.— N 491 (8 червня 1387 р.); S. 88.— N 536 (6 листопада 1387 р.); S. 119.— N 719 (10 лютого 1389 р.); S. 121.— N 731 (10 березня 1389 р.).

³⁵ Maleczyński K. Urzędnicy grodzcy i ziemscy lwowscy w latach 1352—1783.— S. 35.

³⁶ AGAD w Warszawie. Zbiór dokumentów pergaminowych, dz. 1, N 7233, k. 1.

³⁷ Дослідник Є. Сперка вважає документ 1412 р. про продаж села Сихова Янові зі Зубри (в переліку свідків тут фігурує Ян з Яричева) останньою згадкою про Яська (AGZ.— Lwów, 1873.— T. IV.— S. 82.— N 29; Sperka J. Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1370—1401...— S. 267).

³⁸ Tylus S. Fundacje kościołów parafialnych w średniowiecznej archidiecezji lwowskiej.— Lublin, 1999.— S. 138—141.— N 16.

³⁹ Sperka J. Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1370—1401...— S. 268.

⁴⁰ Мовиться про згаданий документ від 9 грудня 1392 р., що стосується надання Владиславом Ягайлом Пашку з Яричева 11 сіл (AGAD w Warszawie. Zbiór dokumentów pergaminowych, dz. 1, N 7237, k. 1).

⁴¹ Там само.— N 7244, k. 1. Вдова Пашка з Яричева згадується ще раніше — у документі підтвердження обміну частинами сіл Запитів і Руданці, датованому 16 листопада 1400 р. (Там само.— N 7242, k. 1).

що це, звісно, не Пашко II) згаданий у нашому документі як Пашко з Крикочичів (сам топонім ідентифікувати не вдалося).

Михайло Лабанський, імовірно, мав стосунок до вихідців із сілезької шляхти — родини Лабент (Лабант, Лабанських; від назви села Лабенди, з 1964 р. перебуває в межах м. Глівіце). 1375 р. Ясько, Цевлейко і Якуш „з Ламбед“ отримали від Владислава Опольського села Дусанів, Біще і Жуків⁴². Щоправда, особи з іменем Михайло та з цим прізвищем у джерелах виявити не вдалося.

Юсько Підпресський, можливо, пов'язаний з „*alodio Podpresk*“ (цю назву Антоній Петрушевич ототожнив зі селом Підберізіці⁴³). Разом з млином „Сільський кут“ і селом Малий Винник (нинішні Винники або Виннички під Львовом) цей аллод 1352 р. був засвідчений королем Казимиром як довічне володіння дітей львівського вйта Матеуса — Георга, Руперта і Маргарети⁴⁴. Відтак, Юськом слід вважати Георга (Георг > Юрій > Юсько), в пізніших документах відомого як Грегор (Григорій) Штехер⁴⁵.

Про особу Мартіна „з нового замку“ через брак джерел ми нічого не знаємо. Його ймовірний стосунок до Нового міста Буськ⁴⁶ не можемо ні підтвердити, ні спростувати. Ідентифікувати інших осіб з документа — Мирослава, Лавренція, Столпреса — також не маємо змоги.

Публікація. За винятком уніфікації вживання великої та малої літери, внесення розділових знаків, опублікований нами документ максимально відтворює текст впису до Коронної метрики. Пропущені літери у словах виділяємо квадратними дужками і зміщуємо в основний текст. Публікація документа супроводжується українським перекладом. Висловлюємо вдячність за допомогу у прочитуванні та перекладі документа Миронові Капралю та Ірині Папі.

Богдан СМЕРЕКА

⁴² Biblioteka Czartoryskich w Krakowie, N 170, k. 1.

⁴³ Детальніше див.: Гребеняк С., Шепель Г., Долинська М. Привілей короля Казимира III від 22 серпня 1352 р. Історико-філологічна перспектива: історичне тло, структура документа, переклад, коментарі // Місто: історія, культура, суспільство. Е-журнал урбаністичних студій / Гол. ред. М. Борисенко (Київ).— 2019.— № 6 (1).— С. 47— 52.

⁴⁴ AGZ.— Т. II.— S. 1—3.— N 1.

⁴⁵ Там само.— Lwów, 1872.— Т. III.— S. 42.— N 19 (27 липня 1368 р.); S. 47.— N 21 (9 грудня 1372 р.); S. 52—53.— N 25 (1 листопада 1378 р.). Георг / Грегор помер перед 1423 р.— покійним його названо в документі від 1 грудня 1423 р., згідно з яким син Георга Петер Штехер продає Янові Зомершейну 9 пругів ґрунту на передмісті Львова (Там само.— Т. IV.— S. 120.— N 64).

⁴⁶ Як місто на магдебурзькому праві (лат. *oppidum*) Буськ вперше згадується у названому наданні 1372 р. 1411 р. місто вдруге отримало магдебурзьке право. Оскільки в тексті не згадувалися попередні надання, вважається, що привілей отримало так зване Нове Місто (сам топонім уперше згадується 1454 р. разом із Середнім Містом). Середнє Місто оформилося у першій половині XV ст. на місці старостинської юрдики. Старим Містом (про яке також згадують джерела XV ст.), очевидно, слід вважати городище княжого часу між Західним Бугом та Полтвою. Про нього мовиться у документі 1372 р. (Janeczek A. Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego: województwo bełskie od schyłku XIV do początku XVII w.— Wrocław etc., 1991.— S. 221—222).

ДОКУМЕНТ

1553 р., травня 19.— Підтвердження Сигізмундом Августом грамоти львівського підстарости Яна Немета, згідно з якою 25 березня 1386 року Пашко з Крикочичів продав села Пулучі і Стрептів певному Мартінові з „нового замку“

[// k. 272] **Confirmacio resignacionis villaru[m] Pullucze et Strepthow**

Sigismundus Augustus etc. Significamus etc. Exhibitas esse nobis per certos consiliarios n[ost]ros l[itte]ras gl[ori]e n[ost]re olim Joannis Nemeth per Russia[m] vicecapitanei in pergameno scriptas. Sigillo su[b]appe[n]sili in corda sericea com[m]unitas, resignacione[m] duarum villarum Pullucze in d[istric]tu Buscen[si] et Strepthow in d[istric]tu Podhoran sit[um] in se co[n]tinentem, sanas, saluas et omni suspicionis nota care[n]tem, nobis[ue] pro parte nobilium Georgя, Andreae et Pauli Strepthowskich, sup[er]script[a]e vill[a]e Pullucze nu[n]c desert[a]e, quae hodie Manaster dicitur, possessorum. Supplicatum quatenus eas et omnia in eis co[n]tenta, ratas et gratas habere, renouare etia[m] approbare et co[n]firmare dignemur. Earum literarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis.

In nomine Domini ame[n]. Ego Joannes Nemeth vicecapitaneus domini Arcz Janosch per regnum Russiae co[n]stitutus tenore p[raese]ntium recognosco, quia in mea p[raese]ntia co[n]stitutus. Nobilis vir Paschko de Krzikoczicz sano corpore et animo bone* deliberato villas duas vi[delicet] Pullucze in d[istric]tu Busk, nec no[n] Strepthow in d[istric]tu Podhoray, rite et r[ati]onabil[ite]r [// k. 272 v.] vendidit et resignauit discreto viro Martino de nouo castro et suis vir[os] haeredibus succedentib[us] pro quinquaginta quatuor marcis vsualis monet[a]e cum omnibus suis iuribus et libertatibus, prout ipse tenuit et possidebat.

In cuius rei testimoni[u]m p[raese]ntibus duxi sigillum meum appendendum, presentibus nobilibus vir[is] dominis Michaele Labanskя et Juskone Podpreskя et Mirosloa et Laure[n]tio, nec no[n] honorabilibus viris ciuili[us] de Lemburga Friczkone de Smotricz et Stolpresz et quampluribus personis fidedignis.

Actum et datum Lemburg[a]e die d[omi]ni qua cantatur in eccl[esi]a Oculi Mei anno Domini millesimo trecentesimo octuauesimo sexto.

Nos itaq[ue] Sigismundus Augustus rex praefatus, supplicationi praefator[um] consiliariorum n[ost]rorum cleme[n]ter annuen[tes], p[rae]fatas l[itte]ras et omnia in illis co[n]tenta co[n]firman[das], approban[das] et ratifican[das] duximus. Prout approbamus, ratificamus et co[n]firmamus per p[raese]ntes, in quantum possessione[m] dictarum villar[um] Strepthow et Pullucze desert[a]e nunc Manaster vt dicitur appellat[a]e, in ha[ec] vsq[ue] diem pacifice continuant, decernen[tes] eas robur debit[a]e et perpetua[e] firmitatis obtinere debere.

Har[um] quibus sigillum nostrum [// k. 273] appensum. Datum Cra-coui[a]e feria sexta ante festu[m] Pentecostes proxima anno Domini MDLIII

* Так у документі, має бути bene.

regni vero n[ost]ri anno XXIII. Joannes Oszieskÿ, r[egni] P[oloniae] cancell[arius]. R[e]ll[atio] vt sup[ra].

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. Metryka Koronna, N 83, k. 272—273. Копія.

Підтвердження про відступлення сіл Пулучі і Стрептів

Сигізмунд Август і т. д. Повідомляємо і т. д. Представили нам певні радники наші грамоту родовитого покійного Яна Немета, підстарости Руси, на пергаменті написану. Печаткою, підвішеною на шовковому шнурку, скріплено (грамоту) відступлення двох сіл Пулучі у Буській волості та Стрептів у Підгорайській волості розташованих, зі своїм змістом, цілу, непорушну, без будь-якої підозри щодо шляхетних Юрія, Андрія і Павла Стрептівських, власників нижчезгаданого, нині пустого села Пулучі, що тепер зветься Монастирем. Просили її і весь її зміст зробити непорушним і певним, вважали за гідне відновити її, схвалити і підтвердити. Зміст грамоти дослівно наводиться так.

В ім'я Господа амінъ. Я, Ян Намет, підстароста пана Арча Яноша, одностайно визнаю те, що було встановлено Руським королівством і в моїй присутності затверджено. Шляхетний муж Пашко з Крикочичів, у здоровому тілі і розумі, добре обдумавши, два села, а саме Пулучі в Буській волості, як і Стрептів у Підгорайській волості, належним чином і на розумних основах продає і відступає окремому мужу Мартінові з нового замку і своїм мужам, наступним дідицям за 54 гривні звичайною монетою з усіма своїми правами і свободами, які сам утримує і володіє.

Для вірності справи печатку мою підвішуємо, у присутності шляхетних мужів панів Михайла Лабанського і Юська Підпреського, і Мирослава, і Лаврентія, як і родовитих мужів міщан зі Львова Фричка зі Смотрича і Столпреса і численних достойних осіб.

Укладено і дано у Львові в неділю, коли в церкві співають „Очі мої (до Господа)“, року Божого тисяча триста вісімдесят шостого.

Отже ми, король Сигізмунд Август, погоджуючись ласкаво на прохання згаданих радників наших, згадану грамоту і все, що в ній, вважали (за потрібне) підтвердити, схвалити і ратифікувати. Схвалюємо, ратифіковуємо і підтверджуємо перед присутніми, у чийх володіннях названі села Стрептів і Пулучі пусті, що нині називають Монастирем, згадані, з того часу і досі спокійно тривають, вирішуючи, що ця грамота повинна володіти силою вічної чинності.

Печатку нашу підвішуємо. Дано у Кракові у п'ятницю після свята П'ятдесятниці року Божого 1553, правління нашого року 22-го. Ян Оцеський, канцеляр Польського Королівства. За свідченням, як (подано) вище.